

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Efekty programu gwarancji z Funduszu Gwarancji Rolnych dla sektora rolnego – raport z badania 2022

Bank Gospodarstwa Krajowego
Departament Badań i Analiz
Marzec 2023 r.

Szanowni Państwo,
program gwarancji rolnych (FGR), wspierający polskich rolników oraz polskich przedsiębiorców działających w sektorze rolno-spożywczym, rozwija się systematycznie, czego dowodzi rosnąca z roku na rok liczba udzielonych gwarancji. W ciągu 3 lat trwania programu BGK udzielił blisko 9 tys. gwarancji na kwotę ponad 1,3 mld PLN. Pozwoliło to zabezpieczyć kredyty o łącznej wartości ponad 1,7 mld PLN.

Równocześnie rośnie zadowolenie beneficjentów programu FGR ze wsparcia, które oferuje BGK. Gwarancje rolne to unikalny instrument mający na celu wypełnienie luki w zakresie zabezpieczeń wymaganych przez banki i inne instytucje finansowe udzielające finansowania sektorowi rolnemu. Jak się okazuje, gwarancje oferowane w ramach programu FGR wypełniają tę lukę skutecznie. Potwierdzają to wyniki kolejnej już edycji badania, które prezentujemy w niniejszym raporcie.

Zgodnie z deklaracjami beneficjentów, co najmniej jedna piąta gwarancji udzielonych w ostatnim roku trafiła do podmiotów, dla których bez zabezpieczenia ze strony BGK pozyskanie kredytu byłoby niemożliwe. Włączając do tej grupy gospodarstwa rolne i firmy przetwórstwa rolnego, które bez gwarancji prawdopodobnie uzyskałyby finansowanie ale o mniejszej wartości, można oszacować, że dzięki gwarancjom FGR do listopada 2022 roku udało się wygenerować łącznie 547,3 mln PLN dodatkowego kredytu. Stanowi to 35% całej akcji kredytowej zabezpieczonej w tym programie.

Gwarancje FGR – jak wynika z badania – są dobrze dopasowane do potrzeb sektora rolnego. Produkt ten spełnia oczekiwania zdecydowanej większości odbiorców, jest postrzegany jako łatwy w pozyskiwaniu i niemal powszechnie polecany. Beneficjenci gwarancji FGR dzięki zabezpieczonym kredytom zwiększają obroty, stabilizują sytuację finansową swoich gospodarstw i firm oraz inwestują w ich rozwój.

Zapraszamy do zapoznania się ze szczegółowymi wynikami badania.

Z wyrazami szacunku,
Mateusz Walewski
Główny Ekonomista
Dyrektor Departamentu Badań i Analiz
Bank Gospodarstwa Krajowego

1.	Gwarancje FGR jako produkt BGK – założenia i rezultaty	7
2.	Gwarancje FGR w ograniczaniu luki finansowej	12
3.	Wpływ gwarancji FGR na rozwój i funkcjonowanie gospodarstw rolnych	16
4.	Wpływ gwarancji FGR na rozwój i funkcjonowanie firm przetwórstwa rolnego	19
	Cel i metodologia badania	22

- 1** Popularność gwarancji udzielanych przez BGK w ramach Funduszu Gwarancji Rolnych (FGR) systematycznie rośnie. Od początku trwania programu (koniec 2019 roku) **BGK udzielił już blisko 9 tys. gwarancji o łącznej wartości przekraczającej 1,3 mld PLN.** Pozwoliły one zabezpieczyć ok. 1,7 mld PLN kredytu dla rolników i firm z sektora przetwórstwa rolno-spożywczego. **Niemal połowa udzielonych gwarancji (4,2 tys.) przypada na rok 2022.**
- 2** **19% beneficjentów gwarancji FGR, którzy pozyskali kredyt z gwarancją w okresie od grudnia 2021 do końca listopada 2022 roku przyznaje, że bez gwarancji nie uzyskaliby wnioskowanego finansowania** (to podmioty znajdujące się w tzw. wąskiej luce finansowej). Jeśli dodamy do tego kredytobiorców, którzy sądzą, że bez wsparcia BGK pozyskane finansowanie miałyby niższą wartość, to udział beneficjentów znajdujących się w tzw. szerokiej luce finansowej wyniesie 37%. Oznacza to, że **wartość dodatkowego kredytu, który dzięki gwarancjom FGR w okresie objętym badaniem został wypłacony polskim rolnikom i firmom z sektora przetwórstwa rolno-spożywczego mieści się w przedziale 169-274 mln PLN** (w zależności od sposobu ujęcia luki).
- 3** Wprowadzenie możliwości otrzymania dopłaty do odsetek spowodowało **wzrost udziału kredytów obrotowych w programie FGR.** Coraz częściej sięgają po nie gospodarstwa i firmy, które m.in. wskutek negatywnych konsekwencji pandemii chcą poprawić swoją sytuację finansową. Takie uzasadnienie wskazało 37% respondentów (wzrost o 15 p.p. od ostatniego pomiaru).
- 4** Zdecydowana **większość beneficjentów dostrzega wpływ gwarancji na poprawę płynności finansowej (81% gospodarstw rolnych i 73% firm).** 41% badanych firm twierdzi, że kredyty zabezpieczone gwarancjami FGR przyczyniły się do wzrostu ich obrotów, a ponad połowa gospodarstw rolnych (55%) dzięki gwarancjom zwiększyła swoje przychody.
- 5** Kredyty zabezpieczone gwarancją FGR niezmiennie wspierają inwestycje w sektorze rolnym. **Do momentu realizacji badania 69% badanych gospodarstw rolnych i 62% firm już zrealizowało inwestycję albo było w trakcie jej realizacji.** W przypadku firm z sektora przetwórstwa rolnego inwestycje obejmowały przede wszystkim zakup lub remont maszyn, urządzeń oraz linii produkcyjnych (48% wskazań), gospodarstwa rolne inwestowały zaś głównie w zakup sprzętu rolniczego (40% wskazań).
- 6** Beneficjenci gwarancji FGR z okresu objętego badaniem **niemal powszechnie deklarują, że produkt oferowany przez BGK okazał się zgodny z ich oczekiwaniami (93% wskazań) oraz wyrażają gotowość do polecenia go innym podmiotom prowadzącym działalność w sektorze rolnym (93%).** Sam proces pozyskiwania finansowania został oceniony jako prosty przez 80% badanych podmiotów. Pozytywne oceny gwarancji potwierdza fakt powracania po wsparcie do BGK. 22% podmiotów, które w analizowanym okresie pozyskały kredyt z gwarancją FGR przyznaje, że już wcześniej korzystały z oferty gwarancyjnej BGK.

8 968

gwarancji FGR udzielono od początku trwania programu do końca 2022 roku; wsparciem objęto 6 744 indywidualnych rolników i firm przetwórstwa rolnego

69%

gospodarstw rolnych i 62% firm przetwórstwa rolnego zrealizowało lub realizuje inwestycję dzięki kredytom zabezpieczonym gwarancją FGR

1,34
mld PLN

wyniosła kwota gwarancji FGR udzielonych do grudnia 2022 roku - dzięki tym gwarancjom zabezpieczono kredyty o łącznej wartości 1,72 mld PLN

69%

beneficjentów gwarancji FGR wskazuje na korzystne warunki kredytu jako czynnik decydujący o skorzystaniu z tego instrumentu, 37% zdecydowało się na kredyt ze wsparciem BGK ze względu trudną sytuację finansową

168,6
mln PLN

wynosi minimalna wartość dodatkowego kredytu wygenerowanego dzięki gwarancjom FGR w okresie od grudnia 2021 do końca listopada 2022 – to 25% całkowitego kredytu z gwarancjami FGR udzielonego w tym czasie

93%

beneficjentów gwarancji FGR dowiedziało się o tym instrumencie od doradcy w banku

37%

podmiotów, które uzyskały kredyt z gwarancją FGR od grudnia 2021 do końca listopada 2022 bez wsparcia nie otrzymałyby finansowania lub otrzymałyby je o mniejszej wartości

98%

beneficjentów gwarancji FGR nie miało i nie ma problemów ze spłatą kredytu pozyskanego dzięki wsparciu BGK

81%

gospodarstw rolnych i 73% firm przetwórstwa rolnego poprawiło swoją płynność finansową dzięki kredytom zabezpieczonym gwarancją FGR

93%

beneficjentów gwarancji FGR stwierdza, że instrument ten spełnił ich oczekiwania, taki sam odsetek respondentów poleciłoby ten rodzaj wsparcia swoim znajomym rolnikom oraz przetwórcom rolnym

- Badanie ankietowe zrealizowane na potrzeby raportu obejmuje indywidualnych rolników i firmy działające w sektorze przetwórstwa rolno-spożywczego, którzy w okresie od 1 grudnia 2021 roku do 30 listopada 2022 roku skorzystali z gwarancji udzielanych w ramach Funduszu Gwarancji Rolnych BGK w celu zabezpieczenia kredytu.
- Przez **beneficjentów** należy rozumieć indywidualne gospodarstwa rolne i firmy działające w sektorze przetwórstwa rolno-spożywczego, które w analizowanym okresie (od 1 grudnia 2021 do 30 listopada 2022 roku) pozyskały kredyt z gwarancją FGR.
- Wyniki dotyczące wpływu finansowania pozyskanego z gwarancją FGR na sytuację finansową indywidualnych gospodarstw rolnych zaprezentowano w **rozdziale 3**. Analogiczne wyniki dla firm działających w sektorze przetwórstwa rolno-spożywczego znajdują się w **rozdziale 4**. Wyniki dotyczące firm działających w sektorze przetwórstwa rolno-spożywczego należy traktować z dużą ostrożnością ze względu na małą liczebność próby – 96% respondentów tegorocznego badania gwarancji FGR stanowiły indywidualne gospodarstwa rolne. W rozdziałach 1 i 2 dane zaprezentowano w sposób zbiorczy.
- Ilekroć w raporcie wykorzystuje się sformułowanie „**gwarancja FGR**” należy przez to rozumieć **gwarancję spłaty kredytu w ramach portfelowej linii gwarancyjnej Funduszu**

Gwarancji Rolnych.

- Szczegółowe informacje dotyczące organizacji i przebiegu badania, a także zastrzeżenia związane z liczebnością próby badawczej zostały zamieszczone w załączniku metodologicznym na końcu raportu.
- Do oceny wpływu gwarancji BGK na lukę finansową stosujemy w niniejszym raporcie dwa podejścia analityczne:
 - I – za znajdujących się w luce uznajemy tylko beneficjentów, którzy przyznają, że bez gwarancji BGK nie uzyskaliby finansowania (ujęcie wąskie);
 - II – za znajdujących się w luce uznajemy beneficjentów, którzy przyznają, że bez gwarancji BGK nie uzyskaliby finansowania albo uzyskaliby finansowanie o niższej wartości niż oczekiwana (ujęcie szerokie).
- Należy jednak pamiętać, że w luce finansowej znajdują się z pewnością również rolnicy i przedsiębiorcy rolni, którzy w ogóle nie aplikowali o wsparcie w postaci gwarancji BGK, a mają utrudniony dostęp do kapitału oraz potencjalnie tacy, którzy aplikowali o wsparcie w postaci gwarancji BGK, ale go nie uzyskali.

1.

**Gwarancje FGR jako
produkt BGK – założenia
i rezultaty**

Gwarancje FGR obejmują zarówno kredyty inwestycyjne, jak i obrotowe; kredyty obrotowe objęte są dofinansowaniem w formie dopłat do oprocentowania

Dopłata do oprocentowania*
dla kredytów obrotowych
z gwarancją FGR udzielonych
po 1 lipca 2022 roku wzrosła
z 2 p.p. do
5 p.p.

* - Jeżeli roczna stawka procentowa kredytu obrotowego jest niższa, to wysokość dopłaty równa się wysokości odsetek naliczonych przez bank kredytujący

- Pod koniec 2019 roku w Banku Gospodarstwa Krajowego został utworzony Fundusz Gwarancji Rolnych (FGR), którego celem jest wspieranie gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego (MŚP) w dostępie do finansowania. Ze środków zgromadzonych w funduszu udzielane są gwarancje kredytowe. Fundusz stanowi **odpowiedź na problem braku odpowiednich zabezpieczeń**, z którymi borykają się polscy rolnicy (m.in. w związku z ograniczeniami w zakresie możliwości egzekucji z majątku rolnika) i który utrudnia im dostęp do kredytów bankowych.
- Fundusz Gwarancji Rolnych (FGR) jest pierwszym na rynku **funduszem gwarancyjnym dostępnym dla całego sektora rolnego** – nie tylko dla przetwórców rolno-spożywczych, ale również dla indywidualnych gospodarstw rolnych.
- Gwarancją z FGR może być objęty **kredyt inwestycyjny lub kredyt obrotowy**.
- W celu ograniczenia skutków pandemii Covid-19, w ramach pakietu pomocowego BGK dla firm, w programie gwarancji z FGR wprowadzono dofinansowanie w formie **dopłat do oprocentowania kredytów obrotowych objętych gwarancjami FGR** (w tym kredytów w rachunku bieżącym). Dla kredytów udzielonych do 30 czerwca 2022 roku dopłata ta wynosi 2 p.p., natomiast w przypadku kredytów udzielonych po tym terminie dopłata ta wynosi 5 p.p.
- **Warunkiem otrzymania dopłaty do oprocentowania** jest: 1) objęcie gwarancją z Funduszu Gwarancji Rolnych kredytu obrotowego udzielonego w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2023 r. z przeznaczeniem na bieżące finansowanie działalności gospodarczej niepowiązanej z realizacją inwestycji wspieranej ze środków EFRROW; 2) złożenie wniosku o dopłatę razem z wnioskiem o udzielenie gwarancji z FGR; 3) spełnienie warunków otrzymania odpowiednio pomocy de minimis (przetwórcy produktów nierolnych) albo pomocy publicznej (rolnicy oraz przetwórcy produktów rolnych); 4) spłacenie przez kredytobiorcę odsetek od kredytu, naliczonych za dany okres odsetkowy przez bank kredytujący, w części niepokrytej dopłatą do oprocentowania.
- Kwota alokacji na Fundusz Gwarancji Rolnych wynosi **544,99 mln PLN**, z czego **53,5 mln PLN** jest przeznaczone na dopłaty do oprocentowania kredytów obrotowych. Dopłaty do oprocentowania kredytu stanowią pomoc publiczną albo pomoc de minimis i nie mogą przekraczać progów przewidzianych dla tych form wsparcia.
- Gwarancja z FGR jest dostępna w bankach kredytujących współpracujących z BGK.

Rys. 1. Gwarancja FGR – dwa komponenty finansowe

I. Gwarancja spłaty kredytu

Rolnicy
Przetwórcy produktów rolnych i nierolnych
odbiorcy gwarancji

do 80% wartości kredytu
zakres gwarancji

5 mln PLN (rolnik) lub 10 mln PLN (przetwórcą)
maksymalna kwota gwarancji

39 miesięcy – kredyt obrotowy odnawialny
51 miesięcy – kredyt obrotowy nieodnawialny
183 miesiące – kredyt inwestycyjny
(120 miesięcy dla pomocy de minimis)
aktualny (tymczasowy) okres gwarancji

Brak prowizji
za udzielenie gwarancji

Pomoc publiczna lub pomoc de minimis
forma pomocy publicznej

II. Dopłata do oprocentowania kredytu

Dotyczy kredytów obrotowych objętych gwarancją udzielonych w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2023 r., które nie są powiązane z inwestycją EFRROW.

Do 12 miesięcy
okres refundacji – liczony od daty uruchomienia kredytu z gwarancją

5 p.p. w skali roku
wartość dopłaty*

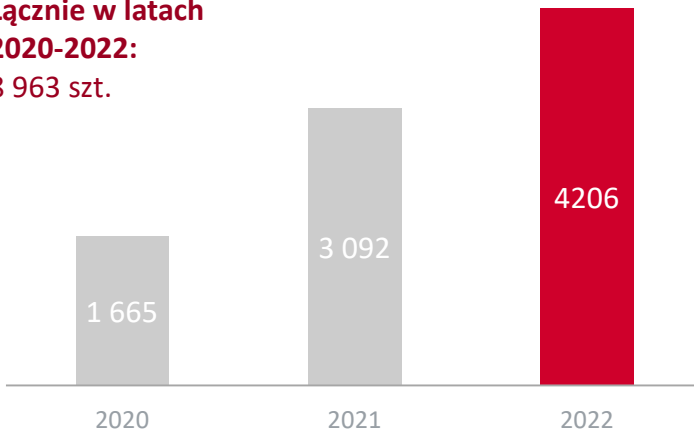
Pomoc publiczna (dla rolników i przetwórców produktów rolnych)
Pomoc de minimis (dla przetwórców produktów nierolnych)
źródło refundacji

* - Dotyczy kredytów udzielonych po 1 lipca 2022 r. Dla kredytów udzielonych do 30 czerwca 2022 r. dopłata wynosiła 2 p.p. Jeżeli roczna stawka procentowa kredytu obrotowego jest niższa, to wysokość dopłaty równa się wysokości odsetek naliczonych przez bank kredytujący.

W latach 2020-2022 r. udzielono łącznie ponad 8,9 tys. gwarancji FGR na kwotę ponad 1,3 mld PLN, z czego niemal połowa udzielonych gwarancji przypada na rok 2022

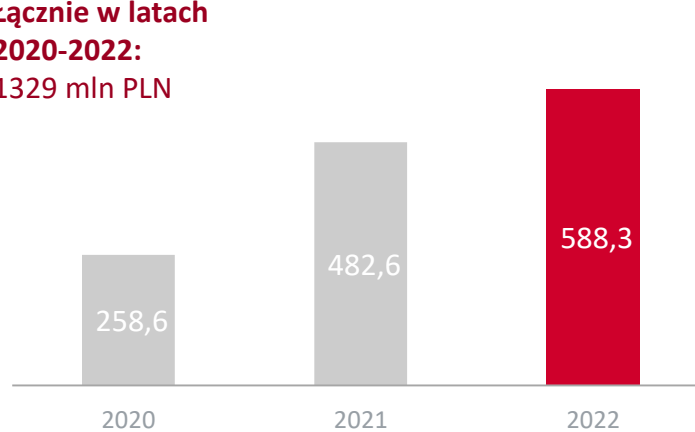
Rys. 2. Liczba udzielonych gwarancji (szt.)

Łącznie w latach
2020-2022:
8 963 szt.

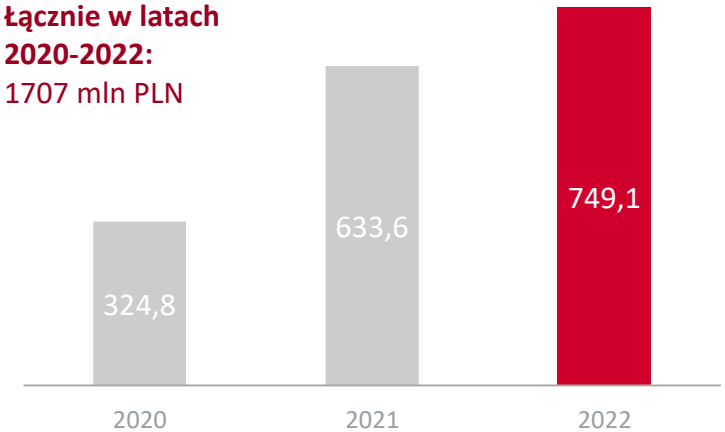
Rys. 3. Wartość udzielonych gwarancji (mln PLN)

Łącznie w latach
2020-2022:
1329 mln PLN

Rys. 4. Wartość zabezpieczonego kredytu (mln PLN)

Łącznie w latach
2020-2022:
1707 mln PLN

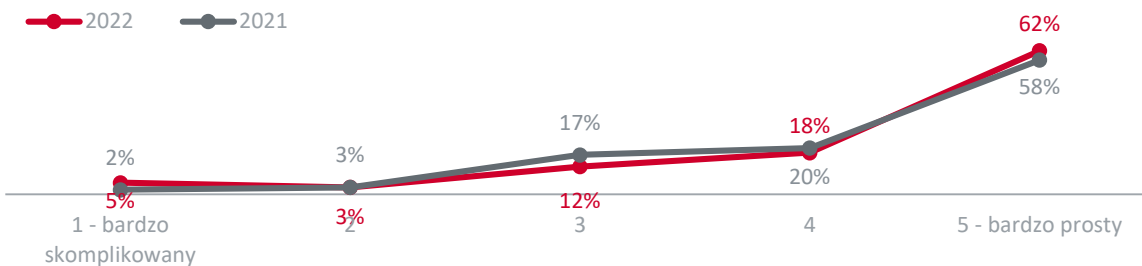

- Gwarancje FGR udzielane są od przełomu 2019 i 2020 roku. Ich popularność z roku na rok systematycznie wzrasta. Przez trzy lata trwania programu BGK udzielił za pośrednictwem banków pośredniczących 8 963 gwarancji o łącznej wartości ponad 1,3 mld PLN. Pozwoliły one zabezpieczyć ok. 1,7 mld PLN kredytu dla rolników i firm z sektora przetwórstwa rolno-spożywczego.
- Systematyczny wzrost popularności gwarancji FGR widoczny jest też w nominalnych wartościach sprzedażowych. O ile w 2020 roku przeciętna liczba gwarancji udzielanych każdego miesiąca wynosiła 139, to w 2021 było ich już 258, a w 2022 – 350. Średnia miesięczna wartość udzielonych gwarancji wzrosła w tym okresie ponad dwukrotnie - z 21,6 mln PLN w 2020 roku do 49,0 mln PLN w 2022 roku.

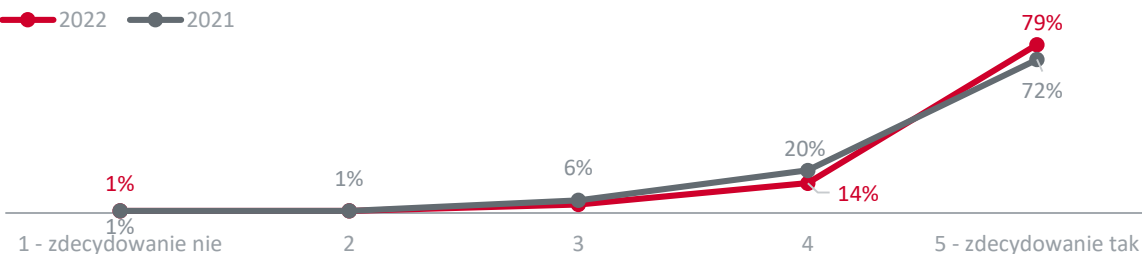
- W okresie objętym badaniem, a więc od 1 grudnia 2021 roku do 30 listopada 2022 roku udzielono 3 811 gwarancji na łączną kwotę 535,5 mln PLN, co pozwoliło zabezpieczyć kredyt o wartości 683,3 mln PLN.
- Beneficjentami gwarancji FGR w okresie objętym badaniem w 96,7% byli mikroprzedsiębiorcy (rozumiani głównie jako jednoosobowe gospodarstwa rolne). 2,6% stanowiły małe przedsiębiorstwa, a 0,7% - średnie firmy.
- Blisko dwie trzecie beneficjentów (63%, spadek o 4 p.p. z 2021 roku) stanowiły podmioty, które z gwarancją FGR pozyskały kredyt obrotowy nieodnawialny, 22% (wzrost o 5 p.p.) stanowiły kredyty w rachunku bieżącym, a 9% (wzrost o 1 p.p.) kredyty obrotowe odnawialne. Jedynie 6% (spadek o 2 p.p.) to kredyty inwestycyjne, nieobjęte dopłatą do odsetek.

Gwarancje FGR są chętnie rekomendowane przez beneficjentów bo uchodzą za nieskomplikowane w procedowaniu i dopasowane do oczekiwań

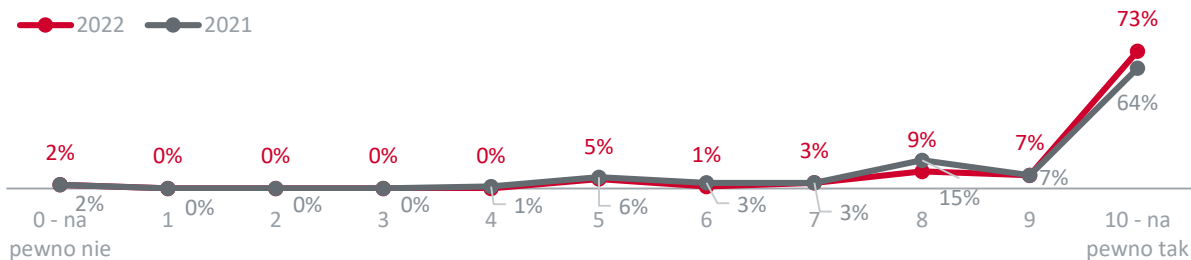
Rys. 5. Ocena poziomu skomplikowania procesu pozyskania gwarancji FGR

Rys. 6. Ocena gwarancji FGR pod względem realizacji oczekiwań

Rys. 7. Skłonność do polecenia gwarancji FGR innym przedsiębiorcom

Rok badania	Średnia
2021	4,28
2022	4,28

Gdzie:

1 – bardzo skomplikowany
5 – bardzo prosty

Rok badania	Średnia
2021	4,62
2022	4,71

Gdzie:

1 – zdecydowanie nie
5 – zdecydowanie tak

Rok badania	Średnia
2021	8,91
2022	9,17

Gdzie:

0 – na pewno nie
10 – na pewno tak

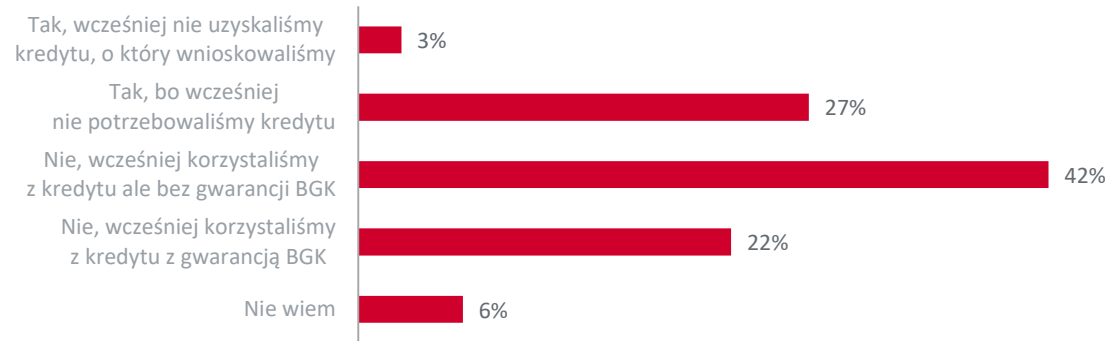
- Program FGR jest oceniany przez beneficjentów bardzo pozytywnie – wyniki sprzed roku uległy nawet delikatnej poprawie.
- Proces pozyskiwania gwarancji FGR oceniono jako zdecydowanie mniej skomplikowany niż chociażby gwarancji Biznesmax (różnica średnich ocen na skali 1-5 wyniosła 0,52), a nawet nieco mniej niż w przypadku gwarancji de minimis (różnica średnich 0,12), które od lat cieszą się w tym zakresie dobrymi wynikami. Odsetek beneficjentów, którzy twierdzą, że proces udzielenia gwarancji FGR był bardzo prosty wzrósł w porównaniu do poprzedniego pomiaru z 58% do 62%.
- Oczekiwania beneficjentów gwarancji FGR spełnia nie tylko proces ich udzielania, ale także sam produkt, który coraz częściej oceniany jest jako zdecydowanie dopasowany do oczekiwań kredytobiorców. Średnia ocen na skali od 1 do 5, gdzie 5 oznacza „zdecydowanie tak” wzrosła w ciągu roku z 4,62 do 4,71.
- Rolnicy i przedsiębiorstwa rolne coraz chętniej są też skłonni polecać wsparcie BGK innym gospodarstwom rolnym i firmom przetwórstwa rolnego. Średnia ocena mierzona na skali od 0 do 10, gdzie 10 oznacza „na pewno tak” wzrosła od ostatniego pomiaru z 8,91 do 9,17.
- Jak wynika z deklaracji respondentów, głównym źródłem informacji o gwarancji FGR są nadal w przeważającej mierze (93% wskazań) doradcy bankowi. W 2022 roku tylko 2% beneficjentów dowiedziało się o gwarancjach FGR od znajomych lub rodziny, a kolejne 3% pozyskało wiedzę o programie z przekazów medialnych.

2.

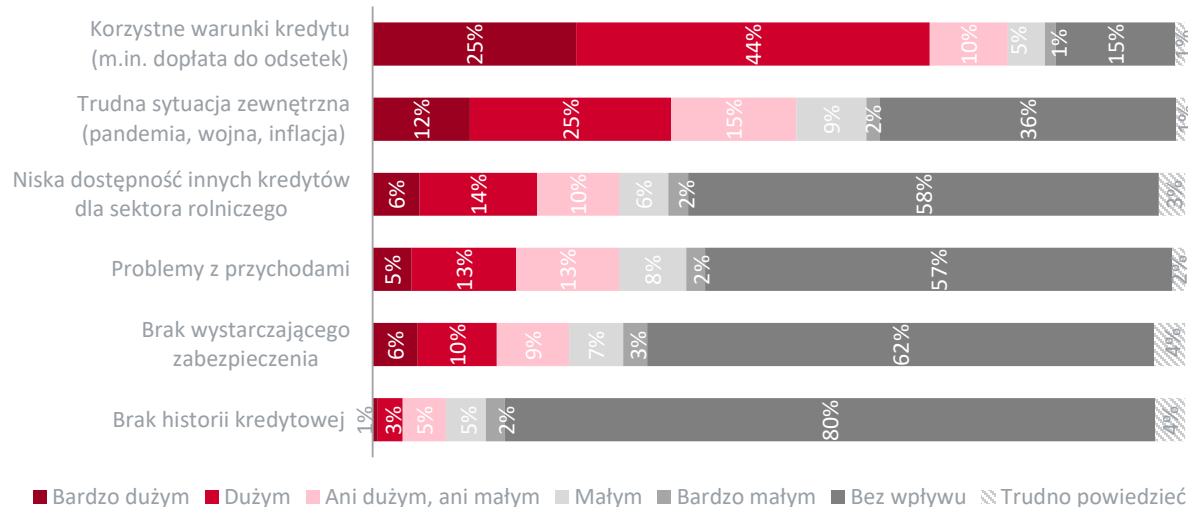
**Gwarancje FGR
w ograniczaniu luki
finansowej**

Poza korzystnymi warunkami kredytów z gwarancją FGR, także trudna sytuacja zewnętrzna związana z pandemią, wojną i inflacją skłaniała w 2022 roku do sięgania po gwarancje FGR

Rys. 8. Czy kredyt z gwarancją FGR z BGK był pierwszym pozyskanym kredytem?

Rys. 9. Czynniki decydujące o skorzystaniu z gwarancji FGR

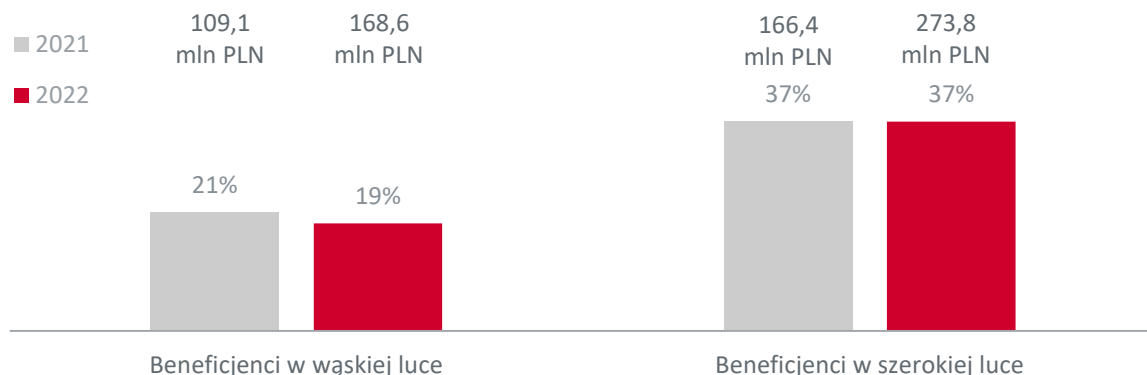
- Dwie trzecie podmiotów (64%), które w okresie objętym badaniem zabezpieczyły swoje kredyty gwarancją FGR stwierdza, że pozyskany kredyt nie był ich pierwszym. Ponad jedna piąta ogółu badanych beneficjentów z 2022 roku (22%) przyznaje, że korzystała już wcześniej z oferty gwarancyjnej BGK. Stanowi to dodatkowe potwierdzenie, że oferta BGK jest atrakcyjna i dobrze dopasowana do potrzeb gospodarstw rolnych oraz firm z sektora przetwórstwa rolnego.
- Niemal co trzeci beneficjent (30%) z gwarancją FGR pozyskał w 2022 roku swój pierwszy kredyt bankowy. Jednocześnie udział takich podmiotów w grupie beneficjentów FGR systematycznie spada (porównując z wynikami z poprzednich edycji badania). Oznacza to, że finansowanie z gwarancją coraz częściej uzyskują podmioty wykazujące się pozytywną zdolnością kredytową, a więc te, które bez wsparcia BGK również prawdopodobnie otrzymałyby kredyt, choć zapewne na mniej korzystnych warunkach.
- Potwierdzają to wskazywane przez rolników i firmy przetwórstwa rolnego

czynniki, które skłoniły ich do skorzystania z gwarancji FGR. Zdecydowanie najczęściej wymieniane są w tym kontekście preferencyjne warunki oferowanego finansowania, w tym m.in. możliwość skorzystania z dopłaty do odsetek. Więcej niż dwóch na trzech beneficjentów stwierdza, że czynnik ten w bardzo dużym lub dużym stopniu zachęcił ich do skorzystania z gwarancji FGR.

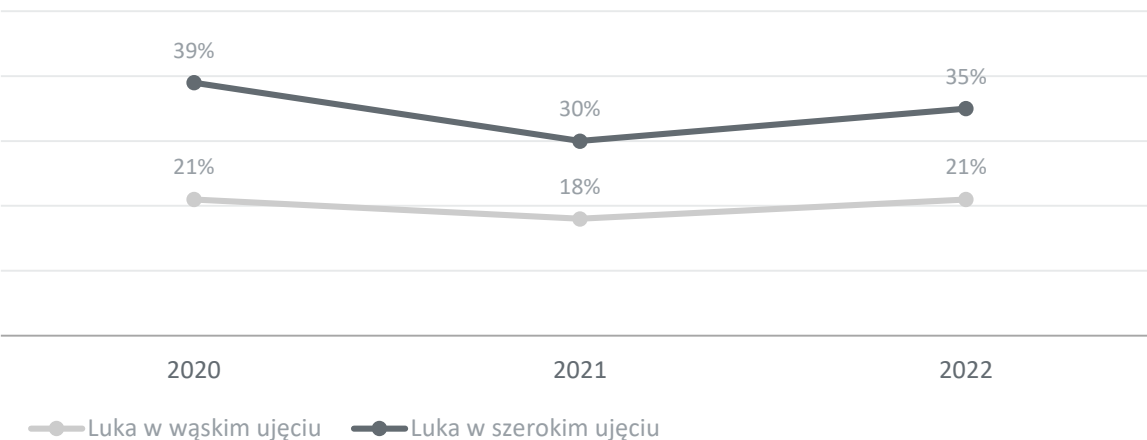
- Należy jednak zwrócić uwagę na znaczny wzrost wskazań na trudną sytuację beneficjentów związaną z niekorzystnym wpływem zewnętrznych czynników społeczno-gospodarczych. Jako istotny powód sięgnięcia po gwarantowany kredyt wyjaśnienie takie wskazało 37% respondentów.
- Z zebranych odpowiedzi można wywnioskować, że gwarancje FGR niezmiennie służą przede wszystkim jako instrument poprawiający warunki pozyskiwanego wsparcia finansowego, rzadziej zaś jako środek, który decyduje o tym, że kredyt staje się w ogóle dostępny, przy czym w ostatnim roku ten ostatni argument nieco zyskał na znaczeniu.

37% beneficjentów z 2022 roku deklaruje, że bez gwarancji FGR nie otrzymaliby finansowania wcale lub uzyskaliby wsparcie niższej wartości

Rys. 10. Odsetek beneficjentów w luce finansowej i dodatkowy udzielony kredyt*

Rys. 11. Udział kredytu udzielonego firmom w luce finansowej do łącznej kwoty kredytu wygenerowanego dzięki gwarancjom FGR (wartości skumulowane)

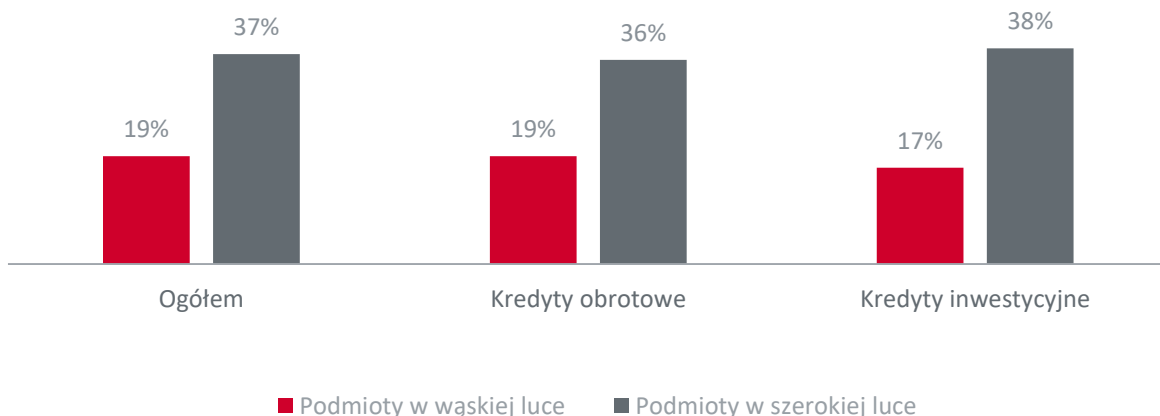

- Co piąty podmiot (19%), który od grudnia 2021 roku do końca listopada 2022 roku zaciągnął kredyt z gwarancją FGR stwierdza, że bez wsparcia BGK pozyskanie finansowania nie byłoby możliwe (tzw. wąska luka).
- Oznacza to, że dzięki gwarancjom FGR w okresie objętym badaniem wygenerowano 168,6 mln PLN dodatkowego kredytu. Kwota ta stanowi wartość luki finansowej w wąskim ujęciu i jest o 55% wyższa niż w analogicznym okresie rok wcześniej.
- Warto pokreślić, że wartości kredytów pozyskanych przez podmioty, które w swojej ocenie bez wsparcia BGK nie uzyskałyby finansowania były średnio o 34% wyższe od tych, które zaciągnęli beneficjenci przekonani, że bez gwarancji też otrzymaliby finansowanie.
- 27% podmiotów przekonanych o możliwości pozyskania finansowania bez wsparcia BGK (18% całej próby) zauważa, że uzyskany w ten sposób kredyt byłby prawdopodobnie niższej wartości, a 24% (16% próby) stwierdza, że proces pozyskania finansowania bez gwarancji trwałby dłużej. Odsetek beneficjentów przekonanych, że bez gwarancji FGR uzyskaliby kredyt równie korzystny co otrzymany z gwarancją (tj. o tej samej wartości i pozyskany w takim samym lub krótszym czasie), wynosi zaledwie 27% (o 5 p.p. mniej niż przed rokiem).
- Uwzględniając dodatkowo podmioty, które deklarują, że bez wsparcia BGK uzyskane przez nie finansowanie byłoby niższej wartości, można oszacować, że luka finansowa w szerokim ujęciu wyniosła w 2022 roku 37% i obejmowała 273,8 mln PLN dodatkowego kredytu.
- Procentowy udział podmiotów, które znalazły się w szerokiej luce finansowej jest taki sam jak przed rokiem, jednak wartość kredytu udzielonego tym podmiotom jest aż o 65% wyższa, co wynika m.in. z tego, że podmioty w luce zaciągały kredyty o wyższej wartości.
- Dzięki gwarancjom FGR do tej pory wygenerowano łącznie 547,3 mln PLN dodatkowego kredytu, co stanowi 35% całej akcji kredytowej. Wartość ta to szacunkowe pokrycie luki finansowej zdefiniowanej szeroko, jakie nastąpiło od 2020 roku, czyli od początku funkcjonowania programu FGR.

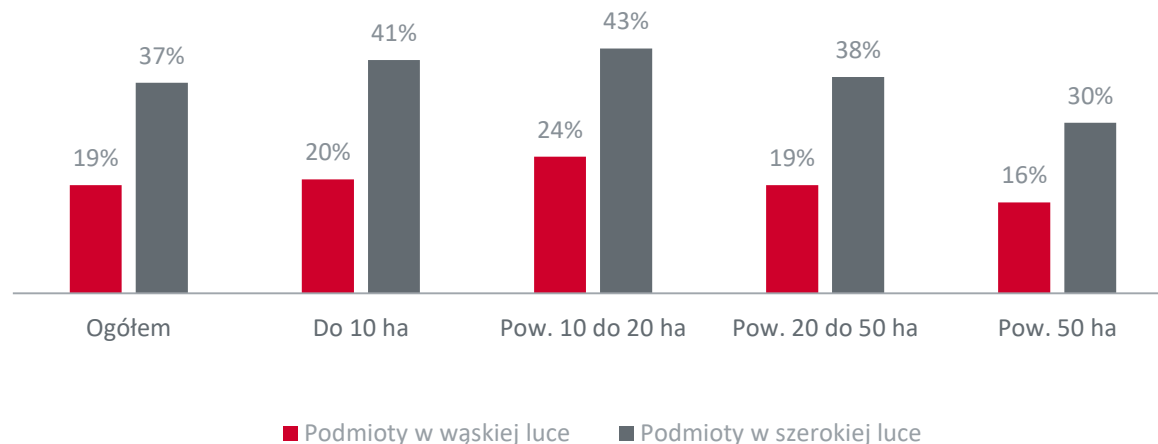
* – Są to wartości ekstrapolowane na populację beneficjentów gwarancji FGR na podstawie wyników uzyskanych w badanej próbie.

Małe gospodarstwa rolne znajdują się w luce finansowej wyraźnie częściej niż gospodarstwa wielkopowierzchniowe

Rys. 12. Odsetek beneficjentów w luce finansowej według rodzaju instrumentu

Rys. 13. Odsetek gospodarstw rolnych w luce finansowej według wielkości gospodarstwa

- Odsetek beneficjentów gwarancji FGR, którzy znajdowali się w luce finansowej, jest niezależny od tego, z jakim kredytem mamy do czynienia. Według deklaracji respondentów badania BGK, w wąskiej luce minimalnie częściej znajdowały się podmioty, które wraz z gwarancją pozyskały kredyt obrotowy (19% wobec 17%), z kolei w szerokiej te z kredytem inwestycyjnym (38% wobec 36%).
- Odsetek gospodarstw i przedsiębiorców znajdujących się w luce w większym stopniu determinowała wielkość gospodarstwa rolnego. W luce finansowej (zwłaszcza rozumianej szeroko) istotnie częściej znajdowały się gospodarstwa mniejsze. Biorąc pod uwagę fakt, że gospodarstwa wielkopowierzchniowe to często podmioty wyspecjalizowane i profesjonalne, wynik ten nie wydaje się zaskakujący.

Luka finansowa w szerokim rozumieniu w gospodarstwach rolnych o powierzchni ponad 50 ha była mniejsza niż wśród ogółu gospodarstw o

7 p.p.

3.

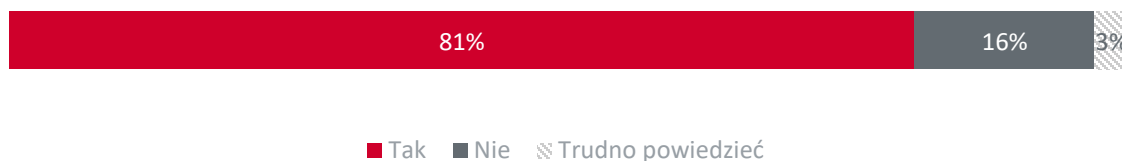
Wpływ gwarancji FGR na rozwój i funkcjonowanie gospodarstw rolnych

Dzięki kredytowi z gwarancją FGR 81% gospodarstw rolnych poprawiło swoją płynność finansową, a ponad połowa zwiększyła przychody

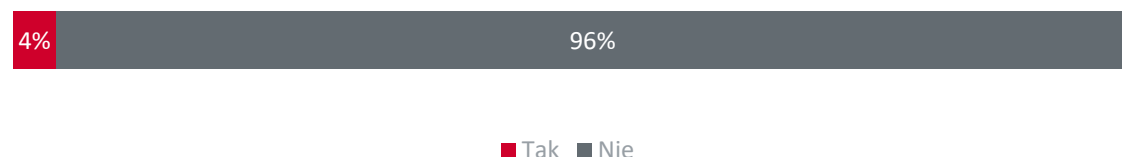
Rys. 14. Czy w wyniku uzyskania kredytu z gwarancją FGR poprawiła się **płynność finansowa**? (n=777)

Rys. 15. Czy w wyniku uzyskania kredytu z gwarancją FGR wzrosły **przychody**? (n=777)

Rys. 16. Czy kredyt z gwarancją FGR umożliwił utworzenie **nowych miejsc pracy**? (n=777)

- Ponad cztery piąte indywidualnych gospodarstw rolnych (81% - o 3 p.p. więcej niż w przypadku poprzedniego pomiaru), które w okresie od grudnia 2021 do końca listopada 2022 zaciągnęły kredyt z gwarancją FGR, deklaruje, że dzięki pozyskanemu finansowaniu poprawiły swoją płynność finansową. Jedynie co szósty respondent (16%) nie dostrzega wpływu kredytu z gwarancją FGR na płynność swojego gospodarstwa. Poprawa płynności finansowej w podobnym zakresie dotyczy wszystkich badanych gospodarstw rolnych, niezależnie od ich wielkości. Poprawy znacznie częściej doświadczyły jednak oczywiście podmioty, które wraz z gwarancją pozyskały kredyt obrotowy (86% wobec 69% w przypadku kredytu inwestycyjnego).
- Ponad połowa badanych rolników (55% - o 5 p.p. więcej niż w poprzedniej edycji badania), zauważa także, że rezultatem finansowania pozyskanego z gwarancją BGK jest wzrost przychodów ich gospodarstw. Także w tym przypadku obserwowana poprawa jest niezależna od wielkości gospodarstwa. Nie różnicuje jej także rodzaj pozyskanego finansowania.
- Odsetek gospodarstw, które twierdzą, że kredyt pozyskany dzięki gwarancji FGR pozwolił im zwiększyć przychody, rośnie systematycznie – w ostatniej edycji wynosił o 12 p.p. więcej niż w przypadku kredytów udzielanych w roku 2020.
- Jedynie w przypadku 4% gospodarstw rolnych dzięki pozyskanemu wsparciu stworzono nowe miejsca pracy (spadek o 2 p.p. w stosunku do poprzedniego badania). Wzrost zatrudnienia dotyczy przede wszystkim gospodarstw, w których już wcześniej zatrudniano pracowników (10% z nich zwiększyło zatrudnienie). W 97% gospodarstw, które wcześniej nie zatrudniały pracowników pozyskanie kredytu nie zmieniło tego stanu rzeczy. Jednoosobowe gospodarstwa pozyskiwały finansowanie głównie z myślą o innych celach, w tym m.in. na zakup sprzętu rolniczego czy inwentarza.
- W gospodarstwach, w których dzięki kredytowi z gwarancją FGR wzrosło zatrudnienie (N=27), przybyło średnio po trzy nowe miejsca pracy (3,04). Skłonność do tworzenia nowych miejsc pracy nie była istotnie zróżnicowana ze względu na wielkość gospodarstwa. Nowe miejsca pracy pojawiały się jednak częściej w gospodarstwach, które pozyskały z gwarancją FGR kredyt inwestycyjny (5% wobec 3% w przypadku kredytu obrotowego).

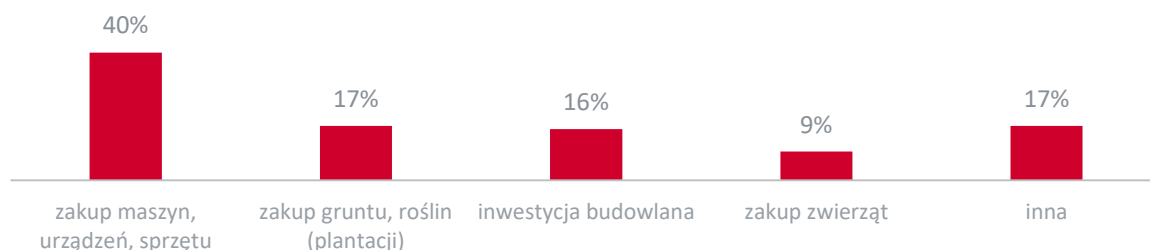
Ponad połowa badanych gospodarstw rolnych dzięki kredytowi z gwarancją FGR zrealizowała inwestycję, a kolejne 16% planuje ją rozpocząć lub jest w trakcie realizacji

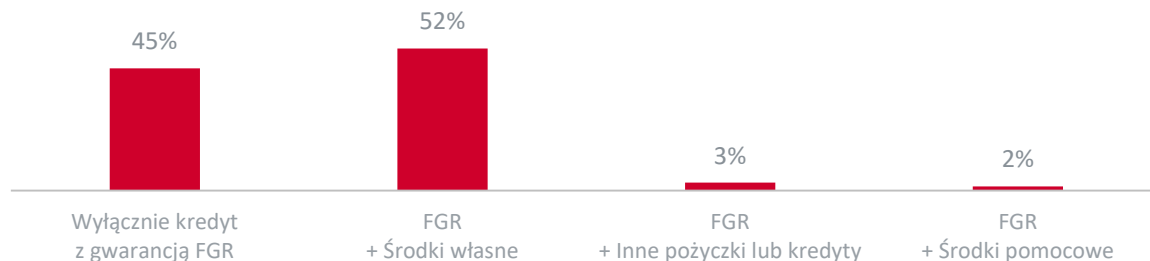
Rys. 17. Czy uzyskanie kredytu gwarancją FGR pozwoliło na dokonanie inwestycji?
(n=777)

Rys. 18. Rodzaj realizowanej inwestycji (n=413)

Rys. 19. Źródła finansowania inwestycji* (n=413)

* - W przypadku źródeł finansowań innych niż kredyt z gwarancją FGR, respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź, stąd dane nie sumują się do 100%.

- Według deklaracji respondentów, dzięki kredytowi zabezpieczonemu gwarancją FGR, do czasu badania ponad połowa gospodarstw rolnych (53%) zrealizowała jakąś inwestycję, a kolejne 16% było w trakcie jej realizacji lub zamierzało ją rozpocząć.
- Niemal co trzeci kredyt pozyskany z gwarancją FGR w analizowanym okresie nie był powiązany z żadną inwestycją (31%).
- W porównaniu z pomiarem z 2021 roku przybyło (wzrost o 10 p.p.) gospodarstw, które środków z kredytu nie przeznaczyły i nie planowały przeznaczyć na realizację inwestycji. Wynika to ze wzrostu udziału kredytów obrotowych w ramach programu FGR. Kredyty takie co do zasady udzielane są z przeznaczeniem na bieżące finansowanie działalności gospodarczej i nie są powiązane z inwestycją.
- Wprawdzie w ostatnim roku zmniejszył się odsetek gospodarstw rolnych, które kredyt z gwarancją FGR przeznaczyły na cele inwestycyjne, wzrosła jednak mediana wartości inwestycji realizowanych dzięki kredytom z gwarancją FGR. Co więcej, możemy mówić o systematycznym wzroście, który nie może być jedynie wynikiem inflacji. Mediana wartości inwestycji zrealizowanych

w 2020 roku wynosiła 55 tys. PLN, rok później 100 tys. PLN, a w 2022 roku jest to już 145 tys. PLN. Średnia wartość inwestycji zrealizowanej dzięki kredytowi z gwarancją FGR pozyskanemu od grudnia 2021 do końca listopada 2022 roku wyniosła 325 tys. PLN i była o około 72 tys. PLN niższa niż w poprzednim roku funkcjonowania programu (nastąpił w tym czasie wyraźny wzrost wartości odchylenia standardowego).

- Kredyt zabezpieczony gwarancją FGR i przeznaczony przynajmniej częściowo na cele inwestycyjne służył przede wszystkim do zakupu maszyn i innych urządzeń (40% inwestycji), zdecydowanie rzadziej zaś do zakupu gruntu i roślin (17%), czy do realizacji projektów budowlanych (16%). Warto odnotować, że inwestycje budowlane wskazywane są aktualnie istotnie rzadziej niż przed rokiem (spadek o 7 p.p.).
- Większość badanych gospodarstw (52%) musiała dodatkowo zaangażować własne środki w celu realizacji inwestycji. Kredyt z gwarancją FGR stanowił jedyne źródło finansowania w przypadku 45% inwestycji. Po dodatkowe środki pomocowe lub inne pożyczki i kredyty na potrzeby inwestycji, podobnie jak w poprzednich latach, sięgano raczej sporadycznie.

4.

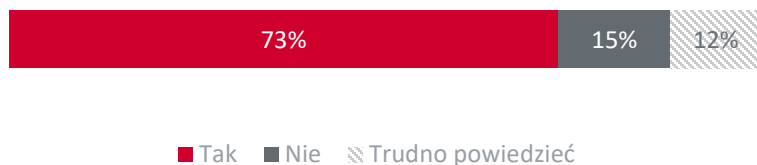
Wpływ gwarancji FGR na rozwój i funkcjonowanie firm przetwórstwa rolnego

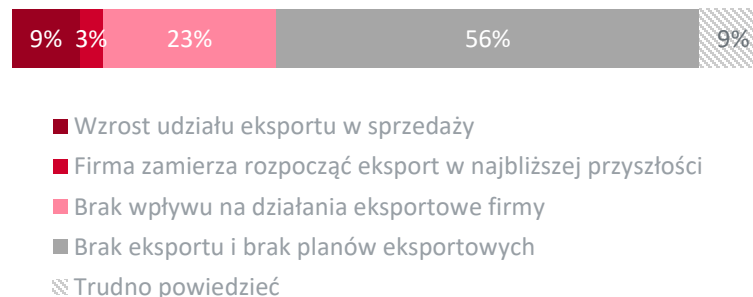
Większość firm z sektora przetwórstwa rolnego deklaruje, że dzięki kredytowi z gwarancją FGR ich sytuacja finansowa uległa stabilizacji

Rys. 20. Czy w wyniku uzyskania kredytu z gwarancją FGR ustabilizowała się **sytuacja finansowa** firmy? (n=34)

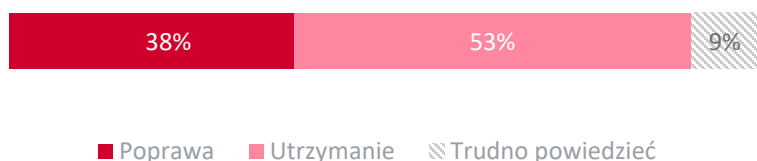
Rys. 23. Zmiana tendencji **eksportowych** w wyniku uzyskania kredytu z gwarancją FGR (n=34)

Rys. 21. Czy w wyniku uzyskania kredytu z gwarancją FGR wzrosły **obroty** firmy? (n=34)

Rys. 22. Zmiana **pozycji rynkowej** w wyniku uzyskania kredytu z gwarancją FGR (n=34)

- Firmy zajmujące się przetwórstwem rolnym stanowiły jedynie 4% badanych beneficjentów gwarancji FGR (n=34). Mając na uwadze relatywnie niewielką liczebność tej grupy beneficjentów wyniki przedstawione w tej części raportu trzeba traktować jedynie jako sygnalizację pewnych obserwacji i zależności, a do formułowanych wniosków należy podchodzić z dużą ostrożnością.
- Z deklaracji firm z sektora przetwórstwa rolnego wynika, że gwarancje FGR pozwoliły im przede wszystkim ustabilizować sytuację finansową (73% wskazań). Około dwie piąte badanych przedsiębiorstw przyznało, że dzięki otrzymanemu wsparciu wzrosły ich obroty (41% wskazań) oraz poprawiła się ich pozycja rynkowa (38%).
- Co jedenasta badana firma (9%) twierdzi, że kredyty pozyskane z gwarancją FGR pozwoliły jej na rozwój działalności eksportowej (zwiększenie udziału eksportu w sprzedaży). Dzięki gwarancji FGR 3% badanych przedsiębiorstw zamierza rozpocząć eksport w najbliższej przyszłości. Wyniki dotyczące tendencji eksportowych firm zajmujących się przetwórstwem rolnym są porównywalne do ogółu MŚP. W ostatnim roku 8% badanych przez BGK firm z sektora MŚP zadeklarowało zwiększenie znaczenia eksportu.
- Aktualne oceny wpływu gwarancji FGR na rozwój firm z sektora przetwórstwa rolnego, choć pozostają pozytywne, są nieco mniej korzystne niż przed rokiem – zarówno jeżeli chodzi o sytuację finansową, rozwój eksportu, czy wzrost zatrudnienia. Jedynie ocena pozycji rynkowej pozostała niezmienną.

15%
badanych firm przetwórstwa rolnego dzięki kredytowi z gwarancją FGR utworzyło nowe miejsca pracy

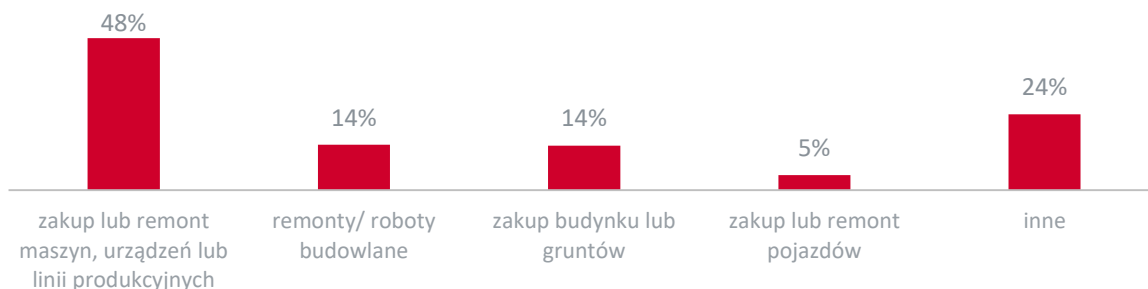
Niemal dwie trzecie badanych firm z sektora przetwórstwa rolnego dokonało inwestycji dzięki kredytowi z gwarancją FGR

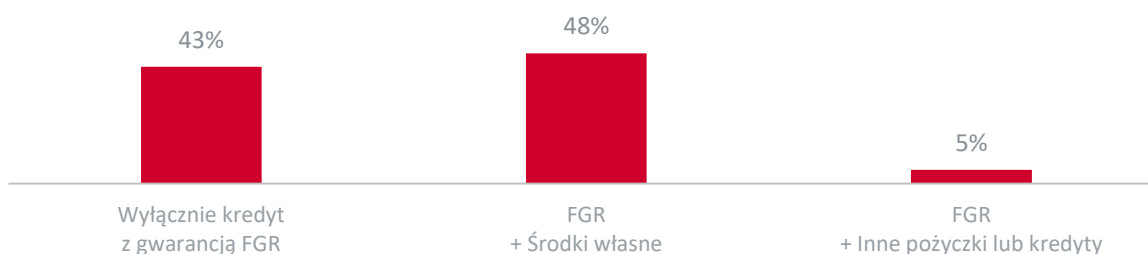
Rys. 24. Czy w wyniku uzyskania kredytu z gwarancją FGR firma realizuje inwestycję lub już ją zrealizowała? (n=34)

Rys. 25. Rodzaj realizowanej inwestycji* (n=21)

Rys. 26. Źródła finansowania inwestycji* (n=21)

- Niemal dwie na trzy badane firmy z sektora przetwórstwa rolnego, które w okresie od grudnia 2021 do końca listopada 2022 roku skorzystały z kredytu zabezpieczonego gwarancją FGR wykorzystały go w celach inwestycyjnych. W porównaniu z poprzednim pomiarem odsetek ten okazał się wyższy o 10 p.p. Średnia wartość inwestycji zrealizowanych dzięki kredytowi z gwarancją FGR wyniosła 1,98 mln PLN (n=17) i była niemal trzy i pół razy wyższa niż rok wcześniej (wzrost o 343%).
- Blisko połowa (48%) firm działających w sektorze przetwórstwa rolnego, które przyznały, że kredyt zabezpieczony gwarancją FGR pozwolił im na realizację inwestycji, inwestowała w zakup lub remont maszyn, urządzeń technicznych lub linii produkcyjnych. Co siódma inwestycja w tej grupie związana była z realizacją remontów lub robót budowlanych (14%). Taki sam odsetek stanowiły zakupy budynków lub gruntów (14%). Zdecydowanie rzadziej kupowano lub naprawiano pojazdy (5%).
- Ponad dwie piąte badanych firm (43%), które dzięki FGR realizowały inwestycje, finansowało swoje projekty wyłącznie kredytem z gwarancją FGR (w poprzedniej edycji było to 31% firm). Najczęściej

stosowanym źródłem dodatkowego finansowania były środki własne. Wskazało je aż 91% firm, które oprócz kredytu z gwarancją FGR wykorzystywały jakiegokolwiek inne źródło finansowania inwestycji. Oznacza to, że niemal co druga firma finansowała swoje inwestycje korzystając z kredytu zabezpieczonego gwarancją FGR wspomagając się własnymi środkami. Uzupełnianie kredytu z gwarancją FGR innymi pożyczkami lub kredytami to mało popularne rozwiązanie (5% wskazań wśród firm realizujących inwestycje dzięki FGR).

- W porównaniu do rezultatów ubiegłorocznej edycji badania, w aktualnych wynikach daje się zauważyć wzrost znaczenia kredytu z gwarancją FGR - inwestycje są częściej realizowane wyłącznie w oparciu o kredyt z gwarancją.
- Obecne wyniki wskazują też, że inwestycje częściej dotyczą zakupu lub remontu maszyn, urządzeń i linii produkcyjnych oraz zakupu budynków lub gruntów, a rzadziej remontów i robót budowlanych, zakupu lub remontu pojazdów oraz zakupu opału (takie wskazanie w tegorocznej edycji badania nie pojawiło się w ogóle, w zeszłym roku taki cel wskazywało 15% respondentów).

* - W przypadku źródeł finansowań innych niż kredyt z gwarancją FGR, respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź, stąd dane nie sumują się do 100%.

**Cel i metodologia
badania**

Organizacja badania

Cel badania

Celem badania jest ocena funkcjonowania gwarancji udzielanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego w ramach utworzonego w 2019 roku Funduszu Gwarancji Rolnych. Cel ten jest realizowany poprzez:

- ocenę procesu pozyskiwania gwarancji oraz ich dopasowania do potrzeb beneficjentów;
- ocenę efektów oddziaływania gwarancji na funkcjonowanie i rozwój gospodarstw rolnych oraz firm z sektora przetwórstwa rolnego.

Metoda badawcza

Badanie ilościowe na próbie beneficjentów programu gwarancji FGR, którymi są z jednej strony indywidualne gospodarstwa rolne specjalizujące się w produkcji roślinnej lub zwierzęcej, a z drugiej mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem rolno-spożywczym.

Techniki badawcze

CATI (*Computer Assisted Telephone Interview*) oraz kwerenda danych zastanych (*desk research*) oraz analiza danych sprawozdawczych BGK).

Próba badawcza

Podmioty, które w okresie od 1 grudnia 2021 do 30 listopada 2022 pozyskały kredyt obrotowy lub inwestycyjny z gwarancją FGR (N=811), w tym indywidualne gospodarstwa rolne (N=777) oraz przedsiębiorstwa z sektora MŚP specjalizujące się w przetwórstwie rolno-spożywczym (N=34).

Realizacja badań

Badanie zostało zrealizowane przez IMAS International na zlecenie BGK w okresie od grudnia 2022 do stycznia 2023 roku.

Charakterystyka próby badawczej

W badaniu beneficjentów gwarancji FGR 2022 wzięło udział **811 podmiotów**, w tym:

- gospodarstwa rolne specjalizujące się w produkcji zwierzęcej (N=427);
- gospodarstwa rolne specjalizujące się w produkcji roślinnej (N=350);
- gospodarstwa rolne lub przedsiębiorstwa prowadzące działalność w ramach tzw. działów specjalnych produkcji rolnej (N=29);
- przedsiębiorstwa przetwórcze produktów rolniczych (N=5).

Gospodarstwa rolne uwzględnione w badaniu cechowały się zróżnicowaną wielkością:

- gospodarstwa do 10 ha (N=59);
- powyżej 10 ha do 20 ha (N=152);
- powyżej 20 ha do 50 ha (N=298);
- powyżej 50 ha (N=268).

Zmienną różnicującą podmioty biorące udział w badaniu był również rodzaj zaciągniętego kredytu z gwarancją FGR. Blisko trzy czwarte badanych beneficjentów (N=588; 72% ogółu) stanowiły gospodarstwa i przedsiębiorstwa, które przy udziale zabezpieczenia w formie gwarancji FGR pozyskały kredyt obrotowy – przeznaczony na bieżącą działalność. Ponad jedną czwartą (N=223; 27,5% ogółu) stanowiły podmioty, które zaciągnęły kredyt inwestycyjny – przeznaczony na realizację inwestycji.

Porównując aktualną strukturę beneficjentów z ubiegłoroczną, widoczny jest przyrost udziału dużych gospodarstw rolnych oraz beneficjentów, którzy w ramach FGR finansowali bieżącą działalność z kredytu obrotowego.

Autorzy raportu:

Rafał Boguszewski

Menedżer ds. Badań
Społecznych i Ewaluacji

rafal.boguszewski@bgk.pl

Dominika Dziwulska

Specjalista ds. Analiz
Strategicznych i Programowych

dominika.dziwulska@bgk.pl

Anna Podsiad

Specjalista ds. Analiz
Strategicznych i Programowych

anna.podsiad@bgk.pl

Adam Piłat

Menedżer Zespołu ds. Analiz
Strategicznych i Programowych

adam.pilat@bgk.pl

Mateusz Walewski

Główny Ekonomista
Dyrektor Departamentu
Badań i Analiz

mateusz.walewski@bgk.pl

Niniejsza publikacja (dalej: „Publikacja”) stanowi utwór i jest prawnie chroniona zgodnie z ustawą z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Powielanie bądź publikowanie w jakiegokolwiek formie niniejszej Publikacji, w całości lub w części, lub wykorzystywanie materiału do własnych opracowań celem publikacji, bez pisemnej zgody Banku, jest zabronione.

Publikacja zawiera wyłącznie informacje ogólne, w związku z tym nie stanowi ona świadczenia przez Bank Gospodarstwa Krajowego jakichkolwiek usług, w szczególności rekomendacji, analizy biznesowej, finansowej, porady inwestycyjnej, podatkowej, prawnej, lub innego typu. Publikacja nie stanowi również oferty w rozumieniu kodeksu cywilnego.

Niniejsza Publikacja wyraża wiedzę oraz poglądy autorów według stanu na moment jej

sporządzenia. Publikacja została sporządzona na podstawie informacji dostępnych publicznie w momencie jej sporządzenia, danych posiadanych przez Bank lub pozyskanych ze źródeł wiarygodnych dla Banku aktualnych na moment jej sporządzenia i nie będzie podlegać aktualizacji. Bank nie gwarantuje kompletności, prawdziwości lub dokładności danych źródłowych.

Bank nie ponosi odpowiedzialności za ewentualne decyzje, w tym decyzje inwestycyjne, czy działania podjęte na podstawie niniejszej Publikacji ani za jakiegokolwiek szkody poniesione przez jakąkolwiek osobę w wyniku takich decyzji czy działań.

Bank Gospodarstwa Krajowego z siedzibą w Warszawie, Al. Jerozolimskie 7, 00-955 Warszawa;
Infolinia: 801 598 888, +48 22 599 8888 e-mail: bgk@bgk.pl